

Sygn. akt XV Ca 1542/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 stycznia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział XV Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Joanna Andrzejak-Kruk

Sędzia: SO Michał Wysocki (spr.)

Sędzia: SR del. Piotr Błaszak

Protokolant: prot. sąd. Agata Lipowicz

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 21 stycznia 2014 r. w Poznaniu

sprawy z powództwa A. O.

przeciwko M. O.

o alimenty

na skutek apelacji wniesionej przez pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Lesznie

z dnia 7 sierpnia 2013 r.

sygn. akt III RC 338/12

I. zmienia zaskarżony wyrok:

a). w punkcie 1. w ten sposób, że alimenty w kwocie po 200 zł (dwieście złotych) miesięcznie zasądza za okres od 07 września 2012 r. do 31 marca 2013 r. natomiast za okres od 1 kwietnia 2013 r. oddala powództwo;

b). w punkcie 2. przez jego uchylenie;

c). w punktach od 4. do 7. w ten sposób, że nie obciąża powódki kosztami postępowania oraz przyznaje od Skarbu Państwa (Sąd Rejonowy w Lesznie) na rzecz radcy prawnego B. Ł. kwotę 738 zł brutto tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu;

I. w pozostałej części oddala apelację;

II. nie obciąża powódki kosztami postępowania apelacyjnego;

III. przyznaje od Skarbu Państwa (Sąd Rejonowy w Lesznie) na rzecz radcy prawnego B. Ł. kwotę 369 zł brutto tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt XV Ca 1542/13

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 7 sierpnia 2013r. Sąd Rejonowy w Lesznie w sprawie z powództwa A. O.przeciwko M. O.o alimenty oraz przedłużenie czasu trwania obowiązku alimentacyjnego, zasądził od pozwanego na rzecz powódki tytułem alimentów kwotę po 200zł miesięcznie, płatne z góry do dnia 10-go każdego miesiąca do rąk powódki, począwszy od dnia 7 września 2012r. (pkt 1); orzekł o przedłużeniu obowiązku alimentacyjnego pozwanego wobec powódki bez oznaczenia terminu końcowego (pkt 2); w pozostałym zakresie oddalił powództwo (pkt 3); zniósł między stronami wzajemnie koszty zastępstwa procesowego (pkt 4); kosztami sądowymi obciążył pozwanego w 2/3 i z tego tytułu nakazał ściągnąć od niego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Lesznie kwotę 120zł tytułem części opłaty sądowej od pozwu, od której uiszczenia strona powodowa była zwolniona z mocy ustawy (pkt 5); przyznał r.pr. B. Ł.kwotę 738zł (z VAT) tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu (pkt 6); odstąpił od obciążania strony powodowej kosztami sądowymi (pkt 7); wyrokowi w pkt. 1 nadał rygor natychmiastowej wykonalności (pkt 8); a także wyrokowi w pkt. 1 nadał klauzulę wykonalności (pkt 9).

Wydając powyższe rozstrzygnięcie Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

Wyrokiem Sądu Okręgowego w P.(sygn. akt XIII C (...)) małżeństwo powódki A. O.oraz pozwanego M. O.zawarte dnia (...) przed Kierownikiem Urzędu Stanu Cywilnego w W.zapisane w księdze małżeństw pod numerem (...), zostało rozwiązane przez rozwód bez orzekania o winie. Wykonywanie władzy rodzicielskiej nad małoletnimi dziećmi stron M.oraz K. O.powierzono powódce pozostawiając pozwanemu prawo współdecydowania o istotnych życiowych sprawach córek i utrzymywania z nimi kontaktu.

Z małżeństwa stron pochodzi troje dzieci N. O.ur. dnia (...)w G., M. O. (1) ur. dnia (...)w L.oraz K. O.ur. dnia (...)w L..

Pozwany M. O.płaci na rzecz córek alimenty: na rzecz N. O.w kwocie 300zł miesięcznie, na rzecz M. O. (1)w kwocie 600zł miesięcznie oraz na rzecz K. O.w kwocie 500zł miesięcznie, na mocy ugody zawartej przed Sądem Rejonowym w L.w dniu (...). sygn. akt III RC (...).

M. O. (1) mieszka i studiuje w P.. N. O.i małoletnia K. O., która uczy się w Liceum Ogólnokształcącym, mieszkają razem z matką.

N. O. jest niepełnosprawna od urodzenia, jest trwale i całkowicie niezdolna do pracy i samodzielnej egzystencji, wymaga całodobowej opieki. Otrzymuje rentę w kwocie 620zł. Pozwany nie sprawuje nad nią opieki i nie interesuje się nią, jak również pozostałymi córkami.

Powódka A. O.ma 45 lat, z zawodu jest sprzedawcą. Powódka nie pracuje zawodowo, zajmuje się niepełnosprawną córką N.. Powódka otrzymuje następujące świadczenia z Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w L.: decyzją z dnia 5 października 2010r. (nr (...)) przyznano jej świadczenie pielęgnacyjne z tytułu opieki nad N. O.od dnia 1 listopada 2010r. na stałe w wysokości 520zł miesięcznie. Decyzją z dnia 25 czerwca 2007r. przyznano zasiłek pielęgnacyjny na N. O.w kwocie 153zł miesięcznie, od dnia 1 czerwca 2007r. na stałe. Decyzją z dnia 19 września 2011r. przyznano zasiłki rodzinne na N. O.w kwocie 98zł miesięcznie oraz na K. O.w kwocie 91zł miesięcznie od dnia 1 listopada 2011r. do dnia 31 sierpnia 2012r., jak również dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego kwocie 80zł od dnia 1 listopada 2011r. do dnia 31 sierpnia 2012r. oraz jednorazowy dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego w kwocie 100zł. Decyzją z dnia 16 lipca 2012r. przyznano powódce pomoc finansową z tytułu sprawowania opieki nad osobą niepełnosprawną w kwocie 100zł miesięcznie od dnia 1 lipca 2012r. do dnia 31 grudnia 2012r. Z kolei decyzją z dnia 12 września 2012r. przyznano powódce dodatek mieszkaniowy w kwocie 138,64zł miesięcznie od dnia 1 września 2012r. do dnia 28 lutego 2013r. Dalej decyzją z dnia 24 września 2012r. (nr (...)) powódka otrzymała zasiłek rodzinny na K. O.w wysokości 106zł miesięcznie od dnia 1 listopada 2012r. do dnia 31 października 2013r. oraz jednorazowy dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego w kwocie 100zł. Z kolei decyzją z dnia 30 stycznia 2013r. (nr (...)) A. O.przyznano dodatek do świadczenia pielęgnacyjnego od dnia 1 stycznia 2013r. do dnia 30 czerwca 2013r. w wysokości 100zł miesięcznie. Decyzją z dnia 7 maja 2013r. ((...)) A. O.otrzymała pomoc finansową dla osób uprawnionych do świadczenia pielęgnacyjnego od dnia 1 kwietnia 2013r. do dnia 31 grudnia 2013r. w wysokości po 200zł miesięcznie. Decyzją z 7 maja 2013r. przyznano jej świadczenie pielęgnacyjne w kwocie 620zł miesięcznie od dnia 1 lipca 2013r. na

stałe w miejsce świadczenia przyznanego decyzją z dnia 5 października 2010r. W skład jej majątku wchodzi lokatorskie spółdzielcze prawo do lokalu (połowa tego prawa należy do pozwanego) oraz prawo użytkowania ogródka działkowego. Koszty utrzymania mieszkania powódki kształtują się następująco: czynsz 621zł/m-c, prąd ok. 200zł/2m-ce, telewizja i (...)ok. 100zł/m-c, telefony (powódki i jej córek) 90zł/m-c. Dodatkowo powódka spłaca pożyczkę zaciągniętą na zakup laptopa - rata 184zł/m-c oraz pomaga finansowo córce M.200zł/m-c.

Pozwany ma 46 lat, jest zatrudniony w spółce (...) S.A. za wynagrodzeniem średnio 3.017,04zł netto miesięcznie. Nadto w okresie od sierpnia 2012r. do czerwca 2013r. otrzymał dodatkowe świadczenia od pracodawcy w łącznej kwocie 20.960,39zł. Przy czym tzw. świadczenie kredkowe w kwocie 1.764,69zł przekazał najmłodszej córce. Pozwany mieszkał wraz z konkubiną oraz jej byłą teściową do czerwca 2012r., kiedy to się rozstali. Konkubina pracowała zawodowo i zarabiała ok. 2.500zł miesięcznie. Obecnie pozwany wynajmuje mieszkanie od córki byłej konkubiny. Koszty utrzymania pozwanego kształtują się następująco: Pozwany jest właścicielem samochodu marki S. (...) rok produkcji 2007. Pozwany obecnie jest zdrowy, w 2006r. miał zabieg usunięcia komórek nowotworowych, co pół roku chodzi na kontrolę do lekarza.

W (...)Domu (...)w K., który jest placówką pobytu dziennego dla osób niepełnosprawnych trwa obecnie nabór uczestników. Ośrodek zapewnia transport do ośrodka oraz jeden ciepły posiłek i jest czynny w godzinach 7.30 do 14.30. Natomiast (...)Stowarzyszenie (...)w L.nie ma możliwości sprawowania opieki nad dorosłą osobą niepełnosprawną. W (...)Domu (...)w L.- brak miejsc. Z kolei (...)Stowarzyszenie (...)nie prowadzi takiej działalności.

Zgodnie z decyzją z MOPR w L.z dnia 12 czerwca 2013r. N. O.została skierowana na pobyt dzienny w (...)Domu (...)w L.w okresie od dnia 14 czerwca 2013r. do 31 sierpnia 2013r. Wskazany Dom (...)znajduje się w L.przy ul. (...). Powódka wraz z córką wychodzi z domu o godzinie 8.40 na autobus linii „6”. W domu powódka jest, po odprowadzeniu córki, ok. godziny 10, gdyż wraca pieszo, m.in.. z uwagi na koszty biletów i brak połączeń. Dalej powódka odbiera córkę ok. godziny 14.10-14.15, wcześniej musi mieć oczywiście około pół godziny na dojście na ul. (...). W chwili obecnej nie ma możliwości dojazdu N.do w/w Domu busem, który w obecnej chwili jest zapełniony, jest komplet, stąd nie ma możliwości dowozu nim N.w żadną ze stron. Powódka wraca z N.ok. godziny 14.30, autobusem linii „4”, w domu są ok. godz. 15. Od decyzji pracownika socjalnego, opiekunów, terapeutów, psychiatry i pedagoga zależy pozostawienie jej w tej placówce. Terapeuci na dzień dzisiejszy opiekują się nią indywidualnie (tzn. 1 na 1), zamiast w grupie, gdyż N.wymaga stałej opieki i uwagi, jest niesamodzielna itd. Niektóre osoby, które były w Ośrodku w L.przeszły do K., stąd zwolniło się miejsce dla N.w L.. To są te same (...)domy (...), działają one na takich samych warunkach, zasadach.

Z opinii psychologicznej sporządzonej w dniu 31 lipca 2013r. przez psychologa (biegłego sądowego) E. W.wynika, że N. O.jako uczestnik (...)Domu (...)w L.funkcjonuje nieoptymalnie do wymagań formalnych tej placówki i wymaga codziennej indywidualnej opieki jednego terapeuty przez cały czas pobytu z powodu nieprzewidywalności tego gdzie pójdzie i co będzie chciała robić, co może skutkować wyjściem z terenu placówki i narażeniem się na niebezpieczeństwo. N. O.nie wykonuje poleceń, trzeba ją karmić bądź zacząć karmienie. Nie nawiązuje kontaktu werbalnego, na przymus i zachętę reaguje drażliwością i oporem biernym i czynnym. Podstawowe sygnalizuje potrzeby fizjologiczne, ale trzeba zwracać uwagę na jej sygnały niewerbalne w tym zakresie. Reasumując biegła stwierdziła, że N. O.nie spełnia wymogów formalnych (...)Domu (...), co prognozuje zakończeniem jej uczestnictwa po wyznaczonym okresie próbnym.

Z informacji uzyskanych z Powiatowego Urzędu Pracy w L. wynika, że dysponuje ofertami pracy w zawodzie sprzedawca za wynagrodzeniem od 1.600zł do 2.100zł oraz dla osób bez zawodu za wynagrodzeniem 1.600zł.

Sąd I instancji ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie zgromadzonych w sprawie dokumentów urzędowych i prywatnych, a także na podstawie uznanych za wiarygodne zeznań stron.

Postanowieniem z dnia (...)Sąd ten postanowił przeprowadzić dowód z zeznań świadka M. O. (1), jednak świadek ten skorzystał z prawa do odmowy składania zeznań - córka stron. Następnie postanowieniem z dnia (...) Sąd oddalił wniosek pełnomocnika powódki o wystąpienie do PUP w L.z zapytaniem o oferty pracy, z uszczegółowieniem odnośnie

warunków, godzin, odległości miejsca świadczenia pracy od L., albowiem nie miało to znaczenia do rozstrzygnięcia niniejszej sprawy.

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego, Sąd Rejonowy dokonał następujących rozważań prawnych:

Powołując się na treść przepisu art. 60 § 1 i 3 krip, Sąd Rejonowy stwierdził, że były małżonek może domagać się alimentów od drugiego małżonka wyłącznie wtedy gdy znajduje się w niedostatku. Za znajdujące się w niedostatku należy uważać osoby, które nie mogą własnymi siłami zaspokoić usprawiedliwionych potrzeb, nie posiadają własnych środków w postaci wynagrodzenia za pracę, emerytury czy renty ani też dochodów z własnego majątku. Do środków własnych nie można jednak zaliczyć tych środków, które zostały uprawnionemu do żądania alimentów dostarczone przez inne osoby bez obowiązku prawnego czy w wykonaniu obowiązku alimentacyjnego, lecz poza jego obowiązkowym zakresem. Niedostatek nie musi jednak wiązać się z sytuacją, w której wierzyciel alimentacyjny nie ma żadnych środków utrzymania, gdyż wystarczy, aby nie był on w stanie samodzielnie zaspokoić swoich usprawiedliwionych potrzeb w zakresie utrzymania i wychowania. O osobie ubiegającej się o alimenty z powodu niedostatku można mówić wówczas, gdy nie potrafi ona zaspokoić samodzielnie swych potrzeb na poziomie zbliżonym do minimum socjalnego, przy czym „nie potrafi” to znaczy, że nie posiada dostatecznych środków pomimo podejmowania starań, by je pozyskać.

Zdaniem Sądu I instancji, uznać należy, że powódka wykazała, iż znajduje się w niedostatku. Powódka sprawuje opiekę nad pełnoletnią niepełnosprawną córką, która nie jest zdolna do samodzielnej egzystencji. Z tego tytułu otrzymuje świadczenie pielęgnacyjne w kwocie 620zł miesięcznie (od lipca 2013r.) oraz pomoc finansową dla osób uprawnionych do świadczenia pielęgnacyjnego w kwocie 200zł miesięcznie, przyznaną od dnia 1 kwietnia 2013r. do dnia 31 grudnia 2013r. Do lipca 2013r. otrzymywała świadczenie pielęgnacyjne w kwocie 520zł miesięcznie oraz dodatek do tego świadczenia w kwocie 100zł miesięcznie. Zatem dochód powódki wynosi obecnie 820zł miesięcznie. W ocenie Sądu powódka w pełni wykorzystuje swoje możliwości zarobkowe, ponieważ nie jest w stanie obecnie podjąć pracy zawodowej na pełny etat, z uwagi na godziny, w których córka N. O.przebywa w (...)Domu (...)A pracując na niepełny etat mogłaby osiągnąć dochody w kwocie ok. 800zł brutto miesięcznie. N. O.przyjęta została na okres próbny do (...)Domu (...)w L.do dnia 31 sierpnia 2013r., jednak z uwagi na jej stan, szczegółowo opisany w opinii biegłego psychologa, pobyt ten prawdopodobnie nie zostanie przedłużony. Koszty utrzymania powódki nie wliczając w to kosztów, wyżywienia, zakupu ubrań i obuwia, środków czystości i kosmetyków (co najmniej 300-400zł/m-c), wynoszą ok. 500zł miesięcznie. Dodatkowo na powódce ciąży również obowiązek alimentacyjny wobec dzieci, powódka jest zmuszona częściowo pokrywać ich wydatki (np. przekazuje córce M.kwotę 200zł miesięcznie), ponieważ alimenty zasądzone od pozwanego na ich rzecz nie pokrywają ich w całości. Z powyższego wynika, że obecnie powódka nie jest w stanie zaspokoić swoich usprawiedliwionych potrzeb. Dodatkowo należy zauważyć, że powódka w czasie gdy córka N.przebywa w domu de facto pracuje 24 godziny na dobę sprawując opiekę nad osobą niepełnosprawną, gdy pozwany może po pracy znaleźć czas dla siebie i odpocząć. Pozwany w sprawowaniu opieki nad córką N.w żaden sposób jej nie pomaga, płaci jedynie alimenty na rzecz córki w kwocie 300zł miesięcznie.

Zasądzając alimenty w kwocie 200zł miesięcznie Sąd Rejonowy uwzględnił z jednej strony aktualne możliwości zarobkowe i finansowe zobowiązanego, z drugiej to, czy powódka znajduje się w niedostatku, a jeżeli tak to wykorzystwała wszelkie swoje możliwości by w stanie niedostatku nie być. Z przedstawionych na tę okoliczność dokumentów wynika wprost, że obecnie możliwości zarobkowe pozwanego kształtują się na poziomie ok. 4.600zł netto miesięcznie (wraz dodatkami i nagrodami), a możliwości zarobkowe powódki maksymalnie na poziomie ok. 820zł netto miesięcznie. W tej sytuacji należy uznać, że powódka otrzymując alimenty od powoda w kwocie 200zł będzie w stanie zaspokoić swoje konieczne potrzeby. Z drugiej strony wskazać należy, że alimenty ustalone na kwotę 200zł pozwalają pozwanemu na zaspokojenie także jego usprawiedliwionych potrzeb, albowiem po uiszczeniu alimentów pozostanie mu do dyspozycji kwota ok. 3.000zł miesięcznie.

W tym stanie rzeczy Sąd Rejonowy na podstawie przepisu art. 60 § 2 krip uwzględnił częściowo roszczenie powódki, o czym orzekł w pkt. 1 wyroku. W pozostałym zakresie natomiast oddalił powództwo, o czym orzekł w pkt. 3 wyroku.

Następnie Sąd I instancji, powołując się na art. 60 § 3 krip, wskazał przesłanki orzekania o przedłużeniu obowiązku alimentacyjnego ponad okres wynikający z tego przepisu. Według Sądu Rejonowego, nie ma przeszkód, aby żądanie określone w art. 60 § 3 krip, które może wynikać w sposób dorozumiany także z pozwu o zasądzenie alimentów, zostało zgłoszone po upływie terminu pięcioletniego - musi jednak powoływać się na wyjątkowe okoliczności istniejące jeszcze przed upływem tego terminu. Pozew w niniejszej sprawie wpłynął do Sądu w dniu (...), a więc przed upływem pięcioletniego terminu od dnia uprawomocnienia się wyroku rozwodowego, przed tym okresem powstała również okoliczność uzasadniająca przedłużenie tego obowiązku, tj. niepełnosprawności córki stron N. O., która wymaga całodobowej opieki. Powódka znalazła się w niedostatku nie z własnej winy, a dlatego, że musi sprawować opiekę nad córką. Mając to na uwadze Sąd I instancji orzekł w pkt. 2 wyroku o przedłużeniu obowiązku alimentacyjnego pozwanego wobec powódki, jednocześnie nie oznaczył terminu końcowego trwania tego obowiązku, albowiem w chwili obecnej nie sposób ustalić tego terminu. Obecna sytuacja powódki będzie trwała co najmniej do końca życia córki N. O..

W pkt 4 wyroku, na podstawie art. 100 kpc, Sąd ten zniósł wzajemnie koszty zastępstwa procesowego.

W przedmiocie kosztów procesu Sąd orzekł w punkcie 5 i 7 wyroku na podstawie art. 98 § 1 kpc i art. 100 kpc, a także art. 96 ust. 1 pkt 2 i art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2010r., Nr 90, poz. 594 z późn. zm.). Roszczenie powódki zostało częściowo uwzględnione tj. w zakresie 2/3 części jej żądania. Opłata od pozwu, której powódka nie miała obowiązku w niniejszej sprawie uiszczyć, wyniosła 180zł. Z uwagi jednak na fakt, iż roszczenie jej zostało jedynie częściowo uwzględnione tj. co do 2/3 części jej żądania, pozwany zobowiązany jest tylko w takim zakresie ponieść koszty opłaty sądowej, co daje kwotę 120zł. Jednocześnie mając na uwadze treść art. 113 ust. 4 w/w ustawy Sąd odstąpił od obciążania powódki kosztami sądowymi w pozostałym zakresie tj. w zakresie nieuwzględnionego roszczenia powódki.

W pkt. 6 wyroku Sąd Rejonowy na podstawie § 15 w zw. z § 6 pkt 3 w zw. z § 6a ust. 4 i § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. 2002r., Nr. 163, poz. 1349 z późn. zm.) przyznał r.pr. B. Ł. kwotę 738zł tytułem wynagrodzenia za udzielenie pomocy prawnej powódce z urzędu.

O rygore natychmiastowej wykonalności Sąd ten orzekł na podstawie art. 333 § 1 kpc w pkt. 8 wyroku, a na podstawie art. 1082 kpc z urzędu nadał klauzulę wykonalności co do pkt. 1 wyroku, o czym orzekł w pkt. 9 wyroku.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł pozwany M. O., który zaskarżył go w części, tj. co do pkt. 1, 2, 4, 5. W/w wyrokowi pozwany zarzucił sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału wskutek naruszenia przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, tj. art. 233 § 1 kpc poprzez dowolne przyjęcie, że koszty utrzymania pozwanego zamykają się w kwocie 1.600zł i dodatkowe obciążenie go alimentami w kwocie 200zł miesięcznie pozwoli mu na zaspokojenie usprawiedliwionych potrzeb; a także poprzez przyjęcie, że kwota 800zł jest niewystarczająca na zaspokojenie potrzeb życiowych powódki, a w konsekwencji przyjęcie, że powódka wykazała, iż znajduje się w niedostatku.

Mając na uwadze powyższe zarzuty, apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości; ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

W uzasadnieniu apelacji pozwany podniósł ponadto, że oprócz swoich kosztów utrzymania pozwany przekazuje także co miesiąc na rzecz córek kwotę 1.400zł tytułem alimentów. Mając na uwadze to oraz wyliczenia Sądu I instancji uznać należy, iż minimalne obciążenie budżetu pozwanego wynosi 3.000zł miesięcznie i to bez kosztów związanych z eksploatacją samochodu (które wynoszą co najmniej 400zł, a nie jak przyjął Sąd 200zł), a więc biorąc pod uwagę jego średnie wynagrodzenie netto (3.017,04zł) uznać należy, iż dodatkowe obciążenie go alimentami w kwocie 200zł miesięcznie nie pozwoli pozwanemu na zaspokojenie jego usprawiedliwionych potrzeb. Poza tym w/w wskazał, że w momencie wytoczenia powództwa powódka uzyskiwała dochód w wysokości 520zł miesięcznie i

wówczas wnosila o zasądzenie od pozwanego na swoją rzecz alimentów w kwocie 300zł miesięcznie uznając, iż kwota ta jest „umiarkowana i proporcjonalna”. W toku postępowania dochód powódki wzrósł o kwotę 300zł, tj. właśnie do kwoty 820zł. Tym samym uznać należy, iż powódka obecnie otrzymuje dochód, jak sama wskazała w wysokości pozwalającej na zaspokojenie wszystkich usprawiedliwionych jej potrzeb, a więc nie znajduje się w niedostatku.

W odpowiedzi na apelację pozwanego, powódka A. O., będąc reprezentowaną przez pełnomocnika z urzędu, wniosła o jej oddalenie oraz przyznanie pełnomocnikowi powódki ustanowionemu z urzędu wynagrodzenia z tytułu udzielenia pomocy prawnej z urzędu, które to koszty nie zostały przez powódkę pokryte nawet w części, ewentualnie zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

Podczas rozprawy apelacyjnej, pozwany podtrzymał swoje stanowisko wyrażone w apelacji, a także wniósł o zasądzenie od powódki na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania za obie instancje, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Podstawę rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie stanowił materiał dowodowy zgromadzony zarówno przed Sądem I instancji, jak i przed Sądem odwoławczym. Na podstawie w/w przepisu, Sąd II instancji uzupełnił bowiem postępowanie dowodowe, dopuszczając podczas rozprawy apelacyjnej dowód z dokumentów w postaci zaświadczenia o zarobkach pozwanego M. O.z dnia 30 grudnia 2013r. (k. 221-223). Na tej podstawie Sąd Okręgowy ustalił, że dochody netto pozwanego za okres od 1 czerwca 2013r. do 30 grudnia 2013r.(wynagrodzenie + świadczenia dodatkowe) kształtują się na poziomie ok. 5.800zł miesięcznie. Ta wysokość dochodów nie różni się zresztą istotnie od tej, wynikającej z zaświadczeń zakładu pracy pozwanego, którymi już wcześniej dysponował Sąd Rejonowy.

Przechodząc do oceny zarzutów podniesionych w apelacji, stwierdzić należy, że częściowo okazały się one uzasadnione. Mając na uwadze treść apelacji wskazać trzeba, że dwie okoliczności miały istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, tj. wysokość możliwości zarobkowych pozwanego, a także ustalenie kwoty, która pozwoli na przyjęcie, że powódka dysponując ją nie znajduje się w niedostatku. Jeśli chodzi o pierwszą z tych okoliczności, to Sąd Rejonowy ustalił, że możliwości zarobkowe pozwanego są na takim poziomie, który pozwala na uiszczanie przez niego na rzecz powódki dodatkowej kwoty 200zł miesięcznie tytułem alimentów. W ocenie Sądu II instancji, ustalenie to jest prawidłowe i należy je w pełni podzielić. Pozwany kwestionował powyższe wskazując, iż jego dochody wynoszą ok. 3.000zł netto miesięcznie, jednak wskazać trzeba, że pomija on fakt, iż poza samym wynagrodzeniem, otrzymuje on również szereg dodatkowych świadczeń, które sprawiają, że rzeczywiste dochody pozwanego są znacznie wyższe niż 3.000zł miesięcznie. Z w/w zaświadczenia uzyskanego od pracodawcy pozwanego wynika, że w okresie od czerwca do listopada 2013r. otrzymał on świadczenie wypoczynkowe, dodatkową nagrodę roczną za 2012r., nagrodę kwartalną/motywacyjną za II kwartał 2013r., ekwiwalent pieniężny na pokrycie wydatków szkolnych, dodatkową nagrodę roczną za I półrocze 2013r., dodatkową nagrodę roczną za III kwartał 2013r. i nagrodę roczną z okazji Dnia G.za 2013r. Wysokość otrzymanych świadczeń dodatkowych daje w skali miesiąca kwotę ok. 2.900zł, co biorąc pod uwagę wysokość jego miesięcznego wynagrodzenia daje kwotę ok.5.800zł miesięcznie. Nie budzi zatem jakichkolwiek wątpliwości, że możliwości zarobkowe pozwanego pozwalają na uiszczanie dodatkowych alimentów w kwocie 200zł miesięcznie, nawet biorąc pod uwagę konieczność ponoszenia kosztów dojazdu do pracy, szacowanych przez pozwanego na kwotę 400zł miesięcznie (k.240). Zarzuty podnoszone w tym zakresie okazały się zatem nieuzasadnione i to nawet pamiętając o tym, że niektóre z otrzymywanych dodatków pozwany przekazywał córkom.

Do oceny pozostawała zatem kwestia tego, jaka kwota jest niezbędna powódce, aby ta nie znajdowała się w niedostatku. Sąd Okręgowy podziela przy tym rozważania Sądu I instancji, w których ten wskazywał przesłanki uznania, że dana osoba znajduje się w niedostatku. Wskazać trzeba, że Sąd I instancji nie dokonał w tym zakresie jednoznacznego ustalenia, traktując tę kwestię pobieżnie. W ocenie Sądu II instancji, zgodzić należy się z tym, że wnosząc pozew o zapłatę tytułem alimentów kwoty 300zł i mając przy tym dochód w kwocie 520zł, powódka w sposób dorozumiany uznała, że kwota 820zł łącznie pozwoli jej uniknąć niedostatku. Podkreślić przy tym należy, że w odpowiedzi na

apelację powoda, w której ten przedstawił powyższe twierdzenie, powódka w ogóle nie odniosła się do tej kwestii. Powódka ograniczyła się jedynie do stwierdzenia, że część dochodu w kwocie 200zł jest jej przyznana na czas określony i nie ma pewności, że od nowego roku nadal będzie tę kwotę otrzymywała. Zwrócić jednak należy uwagę, że do czasu wyrokowania w niniejszej sprawie przez Sąd odwoławczy, powódka nie podniosła, aby w tym zakresie cokolwiek się zmieniło, mając przy tym świadomość treści zarzutów podniesionych w apelacji. Zdaniem Sądu Okręgowego, przyjąć zatem należy, że kwota 820zł rzeczywiście jest kwotą, która pozwala powódce na przeżycie powyżej granicy niedostatku. Kwota ta nie różni się zresztą znacznie od tej, którą przyjął Sąd Rejonowy (500zł + 300, 400zł – str.13 uzasadnienia). Dalsze wskazywane przez Sąd Rejonowy wydatki (pomoc córkom) to już realizacja jej obowiązku alimentacyjnego i brak podstaw do tego, by na pozwanego przerzucić obowiązek alimentacyjny powódki wobec jej dzieci.

Powyższe nie oznacza jednak, że powództwo było niezasadne w całości. W tym miejscu wskazać trzeba bowiem, że w początkowym okresie od wniesienia powództwa (od 7 września 2012r.) powódka otrzymywała jedynie kwotę 520zł, a od stycznia 2013r. dodatkowo jeszcze kwotę 100zł, tytułem sprawowania opieki nad córką stron – N., tym samym zasądzona tytułem alimentów kwota 200zł miesięcznie, znajdowała uzasadnienie w okolicznościach sprawy, uzupełniając dochód powódki do kwoty 820zł miesięcznie (za okres do końca grudnia 2012r. należna byłaby kwota 300zł – w tym zakresie powódka nie wniosła jednak apelacji). Sytuacja powódki uległa jednak zmianie od dnia 1 kwietnia 2013r., albowiem od tej daty otrzymywała ona miesięcznie tytułem sprawowanej opieki (świadczenie pielęgnacyjne + dodatek) kwotę 820zł, a zatem brak jest podstaw do przyjęcia, że od tego czasu nadal znajdowała się w niedostatku. Skoro od dnia 1 kwietnia 2013r. powódka uzyskiwała kwotę 820zł miesięcznie, którą wskazywała jako wystarczającą dla zaspokojenia swoich usprawiedliwionych potrzeba, to brak było podstaw do obciążania pozwanego obowiązkiem alimentacyjnym wobec powódki od tej daty.

Mając na względzie powyższe rozważania, Sąd Okręgowy na podstawie art.386§1 kpc zmienił zaskarżony wyrok w pkt. 1 w ten sposób, że alimenty w kwocie po 200zł miesięcznie zasądził za okres od dnia 7 września 2012r. do dnia 31 marca 2013r. natomiast za okres od dnia 1 kwietnia 2013r. powództwo oddalił jako bezzasadne – art.133§2 kpc (pkt. I a) wyroku).

W konsekwencji przyjęcia, że powódka od dnia 1 kwietnia 2013r. nie znajduje się w niedostatku, w związku z czym powództwo o alimenty za ten okres okazało się bezzasadne, konieczna była zmiana zaskarżonego wyroku również co do pkt. 2, w którym Sąd I instancji orzekł o przedłużeniu obowiązku alimentacyjnego pozwanego wobec powódki bez oznaczenia terminu końcowego. Biorąc pod uwagę brak przesłanek dla takiego rozstrzygnięcia, Sąd II instancji, na podstawie art.386§1 kpc zmienił zaskarżony wyrok w jego pkt. 2 poprzez jego uchylenie (pkt. I b) wyroku).

W wyniku zmiany zaskarżonego wyroku, konieczna była również ingerencja w rozstrzygnięcie o kosztach procesu zawarte w pkt. od 4 do 7 zaskarżonego wyroku, o czym orzeczono w pkt. I c) wyroku. Mimo tego, że żądanie powódki A. O.zostało ostatecznie uwzględnione tylko w niewielkiej części (tj. co do kwoty 200zł tytułem alimentów za okres od 7 września 2012r. do dnia 31 marca 2013r.), a w pozostałym zakresie zostało ono oddalone, zdaniem Sądu Okręgowego uzasadnione było odstąpienie od obciążania powódki kosztami postępowania. Rozstrzygnięcie to znajduje swoje uzasadnienie w treści art. 102 kpc, gdyż uznać należy, że w niniejszej sprawie zachodzi szczególnie uzasadniony wypadek, o którym mowa w tym przepisie. Powódka, mimo że nie znajduje się w niedostatku, nie osiąga wysokich dochodów, utrzymuje się jedynie ze świadczenia pielęgnacyjnego oraz innych świadczeń socjalnych, sprawując przy tym opiekę nad dwiema córkami, z których jedna jest osobą niepełnosprawną, niezdolną do samodzielnej egzystencji i w związku z tym wymagającą całodobowej opieki ze strony powódki. Zdaniem Sądu Okręgowego, trudna sytuacja życiowa powódki, a także charakter niniejszej sprawy, w pełni uzasadniają zastosowanie przepisu art. 102 kpc (nie obciążano powódki wynagrodzeniem pełnomocnika pozwanego – kwotą 60zł). Jednocześnie na podstawie § 15 w związku z § 6 pkt 3, § 6a ust. 4 i § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, Sąd II instancji przyznał od Skarbu Państwa (Sąd Rejonowy w L.) na rzecz radcy prawnego B. Ł.kwotę 738zł brutto tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu. Zmiana rozstrzygnięcia Sądu I instancji w tym zakresie wynikała z tego, że Sąd ten nie wskazał, iż koszty

nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu winny być przyznane pełnomocnikowi z urzędu od Skarbu Państwa (Sądu Rejonowego w L.). Po zmianie wyroku i uznaniu, że powódka jest stroną przegrywającą brak zaś było podstaw do obciążania tymi kosztami pozwanego.

Ponadto Sąd Okręgowy, na podstawie art. 385 kpc, oddalił apelację pozwanego w pozostałej części (pkt. II wyroku).

Sąd II instancji postanowił również nie obciążać powódki kosztami postępowania apelacyjnego (opłatą od apelacji i wynagrodzeniem pełnomocnika pozwanego – łącznie kwotą 180zł), w oparciu o art. 102 kpc, kierując się przy tym tymi samymi przesłankami, które uzasadniały wskazaną powyżej zmianę rozstrzygnięcia o kosztach postępowania zawartego w wyroku Sądu I instancji (pkt III wyroku).

Na podstawie § 15 w związku z § 6 pkt 3, § 6a ust. 4 i § 2 ust. 3 i § 12 ust. 1 pkt 1 cyt. rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. Sąd Okręgowy przyznał od Skarbu Państwa (Sąd Rejonowy w L.) na rzecz radcy prawnego B. Ł.kwotę 369zł brutto tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu w postępowaniu apelacyjnym (pkt IV wyroku).

SSO M. Wysocki SSO J. Andrzejak - Kruk SSR P. Błaszak